

מקום הנחת תפילין

מקום הנחת תפילין של יד

מאוד מאוד צריך להזהר ללמוד היטב את מקום הנחת תפילין של יד ושל ראש, דלפעמים מחוסר ידיעה, יש שאינם מקיימים מצות תפילין כראוי, ולפעמים לא מקיימים כלל מצוות תפילין, בגלל חוסר ידיעה על מקום הנחת תפילין. ובכן, מקום הנחת תפילין של יד הוא בזרוע שמאל, בין המרפק לבית השחי, ולמדו חז"ל מפסוקים שמקום ההנחה הוא דוקא על המקום התפוח, ולא סמוך למרפק, וזה מעכב אפילו בדיעבד. ולא רק הבית אסור שיהיה שם, אלא אפילו התיתורא אסורה להיות שם, ולא אמרינן בבתי התפילין רובו ככולו, אלא כולם ממש כולל התיתורא והמעברתא צריכים להיות במקום תפילין, בין בשל יד ובין בשל ראש. ומבואר בפוסקים ששיעור המרחק מהמרפק הוא שני אצבעות מצד פנים מהמרפק, ושיעור האצבעות הוא כל אחד לפי מה גודלו.

וממקום זה, עד חצי שיעור שיש מהמרפק עד לבית השחי, בחצי התחתון, הוא מקום הנחת תפילין. וכתב רבי שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל ששיעור זה משערים במידה מצד פנים של הגוף ממקום כפל היד עד בית השחי, זה המקום בלבד לכתחלה. ובדיעבד אם הניח למעלה מחצי התחתון, יוצא בדיעבד, דיש ראשונים שסוברים שגם בחצי העליון הוא מקום הנחת תפילין, אבל יש פוסקים שסוברים שאפילו בדיעבד אין יוצא בחצי העליון, לכן צריך להזהר בזה מאוד, אבל בתוך שתי אצבעות למרפק, לכל הדעות אינו מקום תפילין, ואין יוצא ידי חובה, אפילו אם רק מקצת המעברתא היא במקום זה.

לכן מאוד צריך להזהר בחורף, שיש אנשים שמתעצלים להרים את השרבול למעלה, ומניחים תפילין סמוך למרפק ולא יוצאים ידי מצות תפילין, ה' ירחם. כמו כן יש להשגיח על נערי בר מצוה, שיש להם זרוע קצרה, להניח תפילין במקום הראוי, דהיינו משני אצבעות של הילד מהמרפק, ואפילו שיוצא התפילין למעלה מהחצי כיון שהזרוע של הקטן קטנה, סומכים בדיעבד על השיטות שחצי העליון הוא גם מקום הנחת תפילין, ויש כאלה שרוצים להנהיג לנערי בר מצוה תפילין קטנות, כדי שלא יצאו התפילין מחצי התחתון, אבל רבי שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל ספר הליכות שלמה כתב שאין לשנות את סדר עשיית תפילין שלנו לעשותם קטנים יותר, שאין לנו לחדש חומרות יותר ממנהג הדורות שלפנינו. ומי שיש לו מכה בידו במקום הנחת תפילין, יכול להניח בחצי העליון ולסמוך על השיטות הנ"ל.

וכתב המחבר "ויטה התפלה מעט לצד הגוף בענין שכשיכוף זרועו למטה יהיו כנגד לבו, ונמצא מקיים והיו הדברים האלה על לבבך" ע"כ, ויש פוסקים שזה מעכב, יש להרגיל ולחנך להטות התפילין מעט לצד הגוף, בענין, שכשיכוף זרועו לגופו יהיו התפילין כנגד לבו.

מקום הנחת תפילין של ראש

כתב המחבר "מקום הנחת תפלה של ראש מהתחלת עיקרי השער ממצחו עד סוף המקום שמוחו של תינוק רופס" ע"כ. והוא כל גובה הראש שכנגד הפנים, אמנם לכתחילה לא יניחם מאד בגובה, אלא סמוך לתחילת צמיחת השערות, שזהו יותר 'בין עיניך', אך יזהר מאוד שלא ירד למטה ממקום צמיחת השערות, וגם לא התיתורא, וגם יקפיד על הקצוות של התיתורא שיהיו במקום השערות. אם כי יש המקילים בענין קצוות התיתורא, וכן יש המלמדים זכות כשהתיתורא יורדת למטה ממקום גידול השערות, מכל מקום לכתחילה אין לזוז מסתימת כל הפוסקים. ולמי שיש צמיחת שיער במצח, ודאי אין להתחשב בכך, אלא כפי צמיחת השערות אצל רוב בני אדם. וכן הקרח מקצתו או כולו, יחשב מקום התפילין כפי צמיחת שערות רוב בני אדם. ופסק בארץ צבי, שאדם שנתקרח בבגרותו, יחשב כפי שהיו שערותיו מתולדתו, ואף שמקום התיתורא בהקצה מונחים על מקום חלק, אין בזה חסרון, דהרי מי שנתקרחו כל שערות ראשו לא יניח תפילין של ראש.

ולענין הכוונת התפילין שיהיו בין עיניו, כבר ידוע פסקו של הדברי חיים (בתשובותיו ח"ב סימן ו') שאינו לעיכובא שיהיה אמצע הבית מכוון ממש בין עיניו, ולכן אין צריכים להזדקק לא למראה ולא לחבירו שיכוונו לאמצעו ממש, אלא די בזה שלפי משמוש ידו מונחים בין עיניו ושפיר דמי.